

Kolektiv autorů

Předmluva

In: Dvořák, Tomáš; Fasora, Lukáš; Chocholáč, Bronislav; Malý, Tomáš; Nečasová, Denisa; Stoklásková, Zdeňka; Wihoda, Martin. *Úvod do studia dějepisu. 1. díl.* 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014, pp. 5-6

ISBN 978-80-210-7012-7; ISBN 978-80-210-7015-8 (online : Mobipocket)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/130409>

Access Date: 22. 03. 2025

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

PŘEDMLUVA

Vznik této publikace byl vyvolán snahou pracovníků Historického ústavu Filozofické fakulty Masarykovy univerzity o zvýšení kvality studia, zvláště s ohledem na výuku Úvodu do studia historie. Tento předmět patří v systému studia bezpochyby k těm nejnáročnějším. Výuka je dosti teoreticky zaměřena, s poměrně slabou vazbou k historické faktografii v podobě, jak ji znají absolventi běžných středních škol. Jinak řečeno, studenti se tu náhle setkávají s poněkud jinou historií, než jak ji znali ze střední školy, totiž s otázkami na pomezí historie, filosofie, sociologie, dějin umění a dalších věd, s tématy obecně kulturními, pro jejichž znalost a pochopení zatím nebyl studentům dán dostatek času a možností. A pro které jim také chybí praktické zkušenosti samostatného badatele, neboť po studentu prvního ročníku tyto kompetence není možno žádat. Cílem publikace tak bylo otevřít studentům dvířka k seznámení se s otázkami, které si dříve či později klade při své práci každý historik, včetně témat ryze praktických i filosoficko-metodologických, z nichž některá aspirují dokonce na označení meta-vědecké.

Často slyšíme, že v minulosti byli studenti na některá témata Úvodu připraveni poněkud lépe. Jednak proto, že se na mnoha středních školách probírala teorie historické vědy v intencích historického materialismu, hlavně však proto, že se studentů na obor historie hlásilo mnohem méně. Ještě na začátku 90. let šlo o poměrně úzký okruh skutečných nadšenců historického bádání, mnohdy to byli mladí lidé se samostatnou badatelskou zkušeností, což je dnes již vzácným jevem. V současnosti se univerzitní studium stalo masovým a do prvního ročníku studia nezřídka nastupují lidé, kteří z dějepisu ani nesložili maturitní zkoušku nebo dokonce předmět dějepisu na střední škole nestudovali déle než dva roky. Jejich obecná kulturní připravenost je proto jednoduše jiná – a nelze tak snadno říci, zda lepší či horší, než tomu bylo u studentů v minulosti.

Vzniku tohoto textu předcházely diskuse o samotném smyslu takto pojatých skript. Poměrně silně totiž mezi autory zaznívala skepse ohledně životaschopnosti učební pomůcky pojaté jako kniha, podložená obecnou nedůvěrou v budoucnost tohoto média v učebním procesu panující v prostředí mnoha příbuzných společenských věd, zvláště mezi lingvisty. Autorský kolektiv tak byl rozpolcen, našli se v něm optimisté, kteří o významu knihy jako média nepochybovali a v průběhu práce se jen dále utvrzovali ve svém přesvědčení, jejich základním pocitem byla radost, že konečně vzniká text, který v mnohém usnadní život studentům i vyučujícím. A našli se také členové autorského kolektivu, kteří sice sdíleli onu radost ze vzniku potřebného učebního textu, ale v průběhu

práce na textu na vlastní kůži zjistili jisté obtíže s nekompatibilitou knihy s moderní výukou. Jde v podstatě o problém kodifikace informací a vyřčení hodnotících soudů nutně spojený s vydáním knihy označené jako učební text. Témata pojednávána ve skriptech, a ve skriptech pro Úvod do studia historie zvláště, totiž vždy podléhají vývoji, tu dynamičtějšimu, tu méně dynamickému. I v historii, pro mnohé konzervativní vědění, platí Hérakleitovo „*Vše plyne, nic netrvá*“; výklad pojmů, paradigmat, metod atd. podléhá erozi, pochybnostem, kritice a nakonec beznadějně zastarává. Naznačený vývoj patrně čeká i předložená skripta, i když si tuto skepsi autoři odmítali připustit – protože by pak s takto silným vědomím dočasnosti možná vůbec nic nenapsali. Snad již za pár let, snad o něco později zvědavější ze studentů budou zvedat obočí nad použitými formulacemi a definicemi. Doba pro jakoukoliv „kodifikaci“ je navíc krajně nevhodná, svět a s ním také historická věda prochází prudkými změnami, co platilo včera, dnes již neplatí.

Vydání skript s sebou nese ještě druhé riziko. Každý učitel bude asi souhlasit s tím, že se brzy najde student, který u zkoušky suverénně prohlásí: „*Vše, co jste chtěli, aby studenti znali, je přece napsáno ve skriptech, není třeba se učit ani o kousek více.*“ Tento redukcionistický postoj, ze kterého musí být každý učitel hluboce nešťastný a znechucený, je asi bohužel nutnou daní za stanovení znalostního základu, jak byla skripta autorským kolektivem pojata.

Přesto nakonec předkládáme laskavému čtenáři skriptum s nadějí, že jeho přečtení dá zvědavému člověku alespoň základní přehled o problémech, se kterými se setkává a potýká mladý historik na počátku studia a badatelské dráhy. A že se ona zvědavost v člověku projeví přinejmenším tak, že předložené skriptum jako celek nepochopí jako kanonický text, ale jako impuls k samostatnému přemýšlení a rozvíjení v něm obsažených informací.

Text je výsledkem práce početného kolektivu autorů a řady osob, které přispívaly drobnějšími texty, radou a kritickými postřehy. Za dílo nesou odpovědnost kolektivně všichni autoři. Každá z pasáží měla svého garanta, který tyto podněty shromažďoval, vyhodnocoval a řídil debatu. Pro I. díl skript byl garantem kapitol č. 1, 2, 5, 6 Lukáš Fasora; kapitoly č. 3 Martin Wihoda; kapitoly č. 4 Bronislav Chocholáč a Martin Wihoda; kapitol č. 7, 8 Zdeňka Stoklásková, kapitol č. 9, 11 Tomáš Malý, kapitoly č. 10 Tomáš Dvořák a kapitoly č. 12 Bronislav Chocholáč. Velký dík za cenné připomínky ke kapitole č. 11 patří Otakarovi Kirschovi a za výrazný podíl na zpracování kapitoly č. 6 Janě Polákové, Denise Nečasové a Bronislavu Chocholáčovi. Za pečlivé jazykové korektury autoři děkují Marcelu Drahošovi.